

ОСНОВНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ВИРОБНИЦТВА І РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОДУКЦІЇ ТВАРИННИЦТВА В УКРАЇНІ

**ХОМОВИЙ С.М., аспірант,
Національний університет біоресурсів і природокористування
України**

Проаналізовано основні урядові програми та тенденції розвитку тваринництва в Україні, оцінено його обсяги виробництва і реалізації. Наведено основні напрямки покращення галузі тваринництва.

It is analyzed the basic government programs and tendencies of development of animal husbandry in Ukraine, it is estimated its volume of output and realizations. It is induced the basic ways of improvement animal husbandries.

Постановка проблеми. Тваринництво — одна з провідних галузей аграрного сектора України, призначення якої — виробництво продуктів харчування тваринного походження в обсягах, які відповідають нормам державної продовольчої безпеки і забезпечують можливість їх експорту. Ця галузь сільського господарства була і залишається головним постачальником повноцінного харчового білка в Україні. Крім того, особливості виробництва, переробки і використання продукції тваринництва дають змогу вирішувати й інші соціально важливі проблеми, такі як забезпечення зайнятості населення та випуску товарів народного вжитку. У ракурсі розв'язання цих проблеми також стоїть питання, що гарантує добробут населення, та сталий характер розвитку суспільства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій: Питанням аналізу виробництва продукції тваринництва присвячені праці вчених-економістів: П.І. Гайдуцького, В.Г. Андрійчука, О.М. Шпичака, В.П. Долинського, Т.М. Ковальчук, П.Т. Саблука, В.К. Савчука, П.С. Березівського, М.М. Ільчука, Т.Л. Мостенської, М.К. Пархомця, М.В. Калінчика С.О. Шевельової, М.В. Зубця, В.В. Юрчишина, І.І. Лукінова, В.Я. Месель-Веселяка, Б.Й. Пасхавера та багатьох інших.

Формування цілей статті. Проаналізувати сьогоденний стан розвитку галузі тваринництва в Україні, та вказати шляхи його покращення.

Виклад основного матеріалу. Ринок продукції тваринництва

займає важливе місце в загальному ринку продовольства України. Від рівня його розвитку залежить задоволення потреб населення у цінних продуктах харчування, що виробляються з тваринницької продукції. Через низьку купівельну спроможність більшої частини споживачів попит на цю продукцію обмежений і має тенденцію до зниження, що негативно впливає на формування пропозиції при виробництві тваринницької продукції. Сьогодні на ринку тваринницької продукції залишається досить складною ситуація з її виробництвом та реалізацією, не вирішена проблема забезпечення м'ясом та м'ясними продуктами власного виробництва, внаслідок чого знизився рівень споживання даної продукції у розрахунках на одну особу – з 68 до 30 кг на рік. Український житель споживає в середньому за рік 30-32 кг м'яса та м'ясної продукції, що втричі менше, ніж європейець чи американець. [1, с. 69].

Найближчими роками в нашій державі головним завданням є стабілізація галузі, а в подальшому — ріст виробництва тваринницької продукції в цілому.

Стратегія розвитку галузі тваринництва на поточний та наступні роки визначена Державною цільовою програмою розвитку українського села на період до 2015 року [2]. А також, Урядом 20 серпня 2009 року прийнято постанову № 729 «Про заходи щодо активізації роботи з розвитку тваринництва», метою якої є розробити проект Державної програми розвитку тваринництва на період до 2015 року, і невідкладні заходи щодо створення на довгострокову перспективу сприятливих умов для її розвитку та формування організованого товарного ринку тваринницької продукції. Відповідно до цих програмним державою заплановано:

- довести у 2015 році виробництво основних видів тваринницької продукції до рівня, який забезпечує фізіологічні норми споживання та можливість їх експорту: молока — 22 млн. т, м'яса у забійній масі — 4 млн. т, яєць — 17 млрд. шт., вовни — 6,84 тис. т. На одну особу в рік — молока і молочних продуктів — 380 кг, м'яса і м'ясопродуктів — 82 кг, яєць — 280 шт;

- сформувати орієнтовну структуру виробництва м'яса за видами тварин (у забійній масі): яловичина — 1,0 млн. т (25 %), свинина — 1,59 (40 %), птиця — 1,31 (33 %), інші види — 0,1 млн. т (2 %);

- досягти експортного потенціалу за видами тваринницької продукції, орієнтовно: молоко і продукти його переробки — 0,23 млн.

т, м'ясо — 0,5 млн. т, у тому числі яловичина — 0,15; свинина — 0,1, птиця — 0,2 млн. т; яйця — 800 млн. шт;

— суттєво збільшити обсяги експорту продовольчих і технічних товарів тваринного походження;

— збільшити обсяги інвестицій в галузь тваринництва;

— досягти рівня рентабельності ведення галузей тваринництва не менше 5 % [4].

На сьогодні ж, незважаючи на значну державну підтримку галузі ми спостерігаємо протилежну тенденцію до значного скорочення виробництва продукції і зменшення поголів'я тварин та птиці загалом.

Порівняно з 1990 роком, коли в галузі були досягнуті найкращі результати, станом на 1.01.2010 року в усіх категоріях господарств кількість великої рогатої худоби зменшилася в 5.01 рази, в тому числі корів у 3.04, свиней — 2.72, птиці — 1,29, овець — 4.68 рази. При цьому найбільших втрат поголів'я зазнало промислове тваринництво: корів зменшилося в 9,4 разів, свиней — в 5,2, овець — в 29,7 рази. Виробництво м'яса всіх видів тварин у забійній масі в усіх категоріях господарств зменшилося в 2,1 рази, в тому числі яловичини — в 3,2, свинини — 2,4 і молока — в 2,2 рази [5].

Розвиток галузі тваринництва, збільшення виробництва продукції, підвищення її якості і ефективності безпосередньо залежать від кормової бази і науково обґрунтованої системи годівлі тварин.

В аграрних підприємствах (крім малих), що займалися тваринництвом, на 1 січня 2010 р. наявність кормів усіх видів складала 3,3 млн.т кормових одиниць, що на 12,1% менше, ніж на початок 2009 р., у т.ч. концентрованих — 1,3 млн.т к.од (на 20,6% менше). У розрахунку на одну умовну голову великої худоби припадало по 7,7 ц к.од кормів усіх видів, у т.ч. концентрованих — по 3,1 ц к.од (торік — відповідно 9,5 ц та 4,3 ц к.од) [3].

Доводиться констатувати факт, що сучасний стан галузі тваринництва упродовж останніх майже 20 років існування України, як незалежної держави, не відповідає потенційним можливостям і постійно погіршується. Незважаючи на велику кількість прийнятих законів покликаних змінити ситуацію на краще та значні грошові вливання та з боку держави.

Виробництво основних видів тваринницької продукції залишається економічно не вигідним і в подальшому, без належної державної підтримки, сільськогосподарські товаровиробники вимушені будуть скорочувати поголів'я худоби та зменшувати

виробництво тваринницької продукції.

Якщо в Україні лише говорять про необхідність нарощувати поголів'я худоби та наміри розробити все нові програми до існуючих 10 програм розвитку тваринницької галузі, то в Росії — активно займаються тваринництвом. Росіяни купили близько 150 тис. гол. племінної худоби в Європі, дотують купівлю обладнання для тваринницьких ферм і нещодавній крок у цій політиці — це квотування імпорту тваринницької продукції. Така політика захищає власного виробника й надає прекрасні перспективи нарощувати власні м'ясні потужності.

Слід зауважити і той факт, що умови Світової організації торгівлі вимагають поліпшення якості сировини та кінцевої продукції. А також дають можливості її експорту у готовому вигляді на незаповнений ринок Російської Федерації. Події 2007—2009 років, у тому числі заборона експорту молочної та м'ясної продукції з боку Російської Федерації, спонукали проведення перевірок не лише переробних підприємств, а й виробників сировини.

Основними причинами, які зумовили руйнівні наслідки у тваринництві в 2009 році й продовжують свою руйнівну дію, остаються:

- диспаритет закупівельних цін на молоко, м'ясо, вовну і цін на ресурси для їх виробництва, що ускладнює рентабельне ведення більшості галузей тваринництва й робить їх фінансово непривабливими;

- цінова нестабільність, залежність від низької платоспроможності населення;

- морально застарілі технологічні та технічні умови організації ведення виробництва, що обумовлює високий рівень собівартості виробленої продукції;

- недостатня ефективність фінансово-економічного механізму державної підтримки тваринництва;

- недосконалий механізм державного регулювання імпорту тваринницької продукції, яка реалізується за значно нижчими цінами, що ставить вітчизняного товаровиробника в нерівні умови, призводить до подальшого тиску на нього і несе загрозу подальшого згорання виробництва.

Висновки. Для забезпечення прибутковості галузі тваринництва необхідно здійснювати державну підтримку

тваринницької продукції. Це дасть можливість забезпечити продовольчу безпеку в державі, гарантувати виробникам мінімальні ціни на м'ясну продукцію, підвищувати їх економічні інтереси та стимули, наситити внутрішній ринок в повній мірі виходячи з науково обґрунтованих норм споживання м'яса в розрахунку на одну особу. А також, доцільно було б забезпечити можливість надання виробникам тваринницької продукції отримувати кредиту (кредитну субсидію), який може бути направлений на модернізацію виробництва для комплексного застосування інтенсивних технологій, а це в свою чергу впливатиме на конкурентоспроможність продукції тваринництва.

Список літератури:

1. Гуров І.Д. Формування ринку продукції тваринництва - Вісник аграрної науки Причорномор'я, Випуск 3, 2004.
2. Державна цільова програма розвитку українського села на період до 2015 року, затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 19 вересня 2007 року № 1158.
3. Державний комітет статистики – Про стан сільського господарства у 2009 році (Експрес випуск) від 18.01.2010р. № 10.
4. Постанова Кабінету Міністрів України від 20 серпня 2008 року № 729 «Про заходи щодо активізації роботи з розвитку тваринництва».
5. [Електронний ресурс] - <http://www.ukrstat.gov.ua>.